

V Bruseli 20. novembra 2020
(OR. en)

13177/20

JEUN 122
EDUC 414
SOC 737
EMPL 526
SUSTDEV 162
COHOM 92
GENDER 140
DIGIT 130
ANTIDISCRIM 120

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Delegácie
Č. predch. dok.:	12840
Predmet:	Závery Rady a zástupcov vlád členských štátov zasadajúcich v Rade o podpore demokratického povedomia a demokratickej angažovanosti mladých ľudí v Európe

Delegáciám v prílohe zasielame závery Rady a zástupcov vlád členských štátov zasadajúcich v Rade o podpore demokratického povedomia a demokratickej angažovanosti mladých ľudí v Európe, ktoré Rada schválila písomným postupom 20. novembra 2020 v súlade s článkom 12 ods. 1 prvým pododsekom rokovacieho poriadku Rady a článkom 1 rozhodnutia Rady 2020/556.

Tieto závery sa na základe rozhodnutia Výboru stálych predstaviteľov z 18. novembra 2020 zašlú na uverejnenie v úradnom vestníku.

Závery Rady a zástupcov vlád členských štátov zasadajúcich v Rade o podpore demokratického povedomia a demokratickej angažovanosti mladých ľudí v Európe

RADA A ZÁSTUPCOVIA VLÁD ČLENSKÝCH ŠTÁTOV ZASADAJÚCICH V RADE

UZNÁVAJÚC, ŽE:

1. Európska únia je založená na hodnotách, ako sú demokracia, pluralizmus, rovnosť a právny štát. Dodržiavanie ľudských práv, sloboda, nediskriminácia, tolerancia a ochrana menšín sú nescudziteľnými základnými zásadami európskej myšlienky¹.
2. Demokracia a spoločnosť, v ktorej prevláda pluralizmus, nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, zásady právneho štátu a solidarita, sa nikdy nesmú považovať za samozrejmosť; musia sa chrániť, posilňovať a podporovať spoločne zo strany politických aktérov, spoločnosti, podnikov, akademickej obce, médií, a to v rámci formálneho a neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj zo strany každého jedného z nás.
3. Mladí ľudia by mali mať možnosť zmysluplne sa zúčastňovať na rozhodovaní o všetkých záležitostiach, ktoré sa ich týkajú. Majú právo na slobodu prejavu, prístup k informáciám a na ochranu pred diskrimináciou. Majú právo na vzdelávanie, odbornú prípravu a prácu s mládežou, ktoré im umožňujú dozvedieť sa okrem iného o ľudských právach a základných slobodách a pripravujú ich na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti.

¹ Článok 2 Zmluvy o Európskej únii.

4. Tvorivosť mladých ľudí je nevyhnutná pre živú demokraciu v Európe. Mládežnícke kultúry, hnutia, skupiny, organizácie a iniciatívy môžu mať rozhodujúci vplyv na politický vývoj a spoločenské zmeny. Iniciatívy v oblasti ochrany životného prostredia a klímy, boja proti rasizmu a v oblasti sociálnej rozmanitosti sú len niekoľkými príkladmi problémov, do riešenia ktorých sa mladí ľudia v Európe často zapájajú.
5. Mladosť je rozhodujúcou fázou života, ktorá si z politického hľadiska zasluhuje osobitnú pozornosť. Mladí ľudia v rámci Európy pochádzajú z rôznych prostredí, majú rôzne záujmy a schopnosti a čelia mnohým výzvam na individuálnej aj spoločenskej úrovni. Otvorenie životných príležitostí pre jednotlivcov, najmä pre mladých ľudí, ktorí majú menej príležitostí, a podpora demokratického povedomia mladých ľudí sú úlohy, ktoré si vyžadujú širokú podporu zo strany spoločnosti a primerané politické opatrenia.
6. Média a digitálne technológie ponúkajú veľký potenciál na posilnenie dôvery v demokraciu tým, že mladým ľuďom poskytujú významné príležitosti na prístup k informáciám potrebným na demokratickú angažovanosť, interakciu s druhými ľuďmi na veľké vzdialenosti, vyjadrenie ich názorov, uplatňovanie ich práv a aktívnu občiansku angažovanosť. Digitalizácia zároveň so sebou prináša niektoré negatívne prvky, ktoré môžu ohroziť demokraciu, ako sú dezinformácie, polarizácia, propaganda a nenávistné prejavy.
7. Cieľom Európskej únie je podporovať účasť mladých ľudí na demokratickom živote v Európe².

² Článok 165 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

8. Jednou z hlavných zásad stratégie EÚ pre mládež (2019 – 2027) je podpora inkluzívnej participatívnej demokracie. Cieľom stratégie EÚ pre mládež je podporovať zapojenie mladých ľudí v Európe do formovania spoločnosti a politiky. V tejto súvislosti sa názory mladých ľudí zohľadňujú napríklad prostredníctvom dialógu EÚ s mládežou a 11 európskych cieľov v oblasti mládeže³. Európske ciele v oblasti mládeže č. 1 (spájanie EÚ s mládežou) a č. 9 (priestor a účasť pre všetkých) sú obzvlášť dôležité z hľadiska demokratickej účasti mladých ľudí.

BERÚ NA VEDOMIE

9. Myšlienky a názory mladých ľudí, ktoré zazneli na Konferencii EÚ s mládežou v októbri 2020, boli zamerané na tému priestoru a účasti pre všetkých a poskytujú cennú inšpiráciu pre opatrenia na podporu demokratického povedomia a demokratickej angažovanosti mladých ľudí v Európe. Tieto myšlienky a názory mladých ľudí sa týkajú
- zabezpečenia toho, aby sa kritické myslenie stalo povinnou súčasťou školských osnov;
 - procesov spolurozhodovania na všetkých úrovniach, do ktorých sú zapojení mladí ľudia a mládežnícke organizácie, vykonávaných prostredníctvom prístupu založeného na právach;
 - zníženia veku na hlasovanie a kandidovanie vo voľbách na 16 rokov vo všetkých voľbách a zároveň odstránenia všetkých prekážok brániacich hlasovaniu vo voľbách a zabezpečenia podpory účasti na voľbách;
 - špecifických procesov, ktoré zosilňujú hlas mladých ľudí z menších a zabezpečujú ich priame zapojenie;
 - financovania stálych štruktúr účasti;
 - nových európskych možností financovania na zriaďovanie a udržiavanie priestorov pre mládež;
 - prioritného vytvárania bezpečných digitálnych priestorov pre mladých ľudí a podpory digitálnej gramotnosti na európskej úrovni prostredníctvom medziodvetvového prístupu.

³ Príloha 3 k uzneseniu Rady o rámci pre európsku spoluprácu v oblasti mládeže: stratégia Európskej únie pre mládež na roky 2019 – 2027 (2018/C 456/01).

10. Na to, aby sa u mladých ľudí rozvíjalo demokratické povedomie, musia mať možnosť zažiť sebauplatnenie, preberanie iniciatívy a spoločnú tvorbu. Získavajú pritom skúsenosti s demokratickými procesmi a kompetencie, ktoré sú základom živej demokracie. Základnou súčasťou tohto inkluzívneho procesu sú skúsenosti s kultúrou otvorenej diskusie, zvyšovanie tolerancie rôznych názorov a spôsobov života a rozvíjanie schopnosti dosiahnuť kompromis, akceptovať väčšinové rozhodnutia a chrániť menšiny.
11. Podpora demokratickej angažovanosti znamená stimulovanie mladých ľudí, aby mysleli samostatne, kriticky a diferencovaným spôsobom a aby boli aktívnymi občanmi, a zároveň ich nabádať k tomu, aby posúdili, či ich prostredie ochraňuje európske spoločné hodnoty a zaručuje ich práva. Môže sa tým posilniť samostatnosť mladých ľudí, ich schopnosť prijímať vlastné rozhodnutia a občianska odvaha a môže im to umožniť formovať nielen svoj vlastný život, ale aj politiku a spoločnosť v Európe, a to v súlade s demokratickými zásadami a v duchu solidarity.
12. Európska spolupráca vychádza z rozmanitosti, porozumenia a otvoreného dialógu. Tento základný konsenzus prispieva k demokratickej kultúre aj súdržnosti v Európe a tvorí pevný základ pre demokratickú angažovanosť mladých ľudí. Pomáha bojovať proti nedemokratickým, neľudským, sexistickým, rasistickým, diskriminačným a vylučujúcim tendenciám v našej spoločnosti a môže tiež prispieť k predchádzaniu násilnému extrémizmu.
13. Všetci mladí ľudia potrebujú prístupové body, podporu a príležitosti, ktoré im umožnia prevziať zodpovednosť za svoje rozhodnutia, vyjadrovať svoje názory, zažiť sebauplatnenie a slobodne prispievať k demokratickému životu v Európe. Digitálny a fyzický priestor pre mladých ľudí by mali spoločne navrhovať samotní mladí ľudia, mali by ich poskytovať vládne a mimovládne subjekty a mali by sa podporovať vo všetkých formách formálneho a neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy. To si tiež vyžaduje silnú a nezávislú občiansku spoločnosť. Obzvlášť dôležité sú formy sebaorganizácie a presadzovania svojich záujmov, ako sú mládežnícke organizácie a rady mládeže, v ktorých sa mladí ľudia učia prevziať zodpovednosť za seba a iných.

14. Na to, aby mali všetci mladí ľudia možnosť zažiť demokraciu, sa vyžaduje inkluzívny prístup, ktorý zohľadňuje ich rozmanitosť v mnohých ohľadoch. Osobitná pozornosť by sa mala venovať mladým ľuďom, ktorí v dôsledku individuálneho alebo štrukturálneho znevýhodnenia majú len obmedzený prístup k participatívnym procesom, príležitostiam na prácu s mládežou a interakciám s inými aktérmi občianskej spoločnosti, pričom treba mať na pamäti riziko prierezovej diskriminácie.

ZDÔRAZŇUJÚ, ŽE

15. Zásady neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa, a najmä hodnoty a postupy práce s mládežou, ponúkajú mnoho príležitostí na podporu demokratického povedomia a demokratickej angažovanosti mladých ľudí. To je možné predovšetkým preto, že činnosti v oblasti práce s mládežou sú svojou povahou orientované na proces a účasť, sú zamerané na organizovanú aj neorganizovanú mládež a sú úzko prepojené s potrebami a záujmami mladých ľudí. Odborné znalosti a metódy uplatňované v práci s mládežou môžu slúžiť ako inšpirácia pre iné odvetvia. Práca s mládežou má preto potenciál zohrávať zjednocujúcu a koordinačnú úlohu pri podpore demokracie a politickej účasti mladých ľudí, a to od miestnej až po európsku úroveň.
16. Okrem toho by sa v rámci sektora práce s mládežou mali rozvíjať inovačné koncepcie a postupy s kritickým a emancipačným prístupom, ktoré by sa zameriavali na samostatnosť mladých ľudí, ich zmysel pre iniciatívu a príležitosti na spoločnú tvorbu. Za východiskový bod možno považovať existujúce koncepcie, ako je vzdelávanie v oblasti ľudských práv, medzikultúrne a globálne vzdelávanie, digitálna a mediálna gramotnosť a občianska výchova. Pri týchto skúsenostiach by mali mladých ľudí sprevádzať platení a dobrovoľní pracovníci s mládežou, ktorí by sa mali podporovať pri výmene osvedčených postupov a získavaní osobných zručností a schopností.
17. Demokratické povedomie a angažovanosť podporujú rôzne európske programy. Program Erasmus+ a program Európskeho zboru solidarity sú obzvlášť vhodnými rámcami na cieľnú podporu zapojenia mladých ľudí prostredníctvom medzikultúrneho dialógu a partnerského učenia, najmä pokiaľ ide o spoločné európske hodnoty a otázky.

18. Demokratické povedomie a demokratická angažovanosť mladých ľudí pomáhajú zvyšovať odolnosť spoločnosti. Je to zjavné najmä v situáciách, keď sú základné demokratické zásady a práva obmedzené v dôsledku mimoriadnych okolností (napr. pandémie COVID-19). Mladí ľudia, ktorí dobre chápu, čo je demokracia, sú totiž schopní lepšie rozlišovať medzi stratégiami na riešenie takých výziev, ktoré sú s demokraciou zlučiteľné, a tými, ktoré nie sú. Okrem toho je nevyhnutné, aby boli práva a slobody mladých ľudí počas dočasných obmedzení chránené a aby sa po skončení obmedzení v plnej miere a okamžite obnovili. Platí to najmä preto, že mladí ľudia, najmä tí, ktorí majú menej príležitostí, často patria medzi skupiny najviac zasiahnuté krízou.

VYZÝVAJÚ ČLENSKÉ ŠTÁTY, ABY V SÚLADE SO ZÁSADOU SUBSIDIARITY A NA PRIMERANÝCH ÚROVNIACH

19. Vo vhodných prípadoch vytvárali alebo pokračovali na trvalom základe v sektorových a medziodvetvových programoch financovania a iniciatívach na všetkých úrovniach v rámci členských štátov s cieľom zvýšiť u mladých ľudí chápanie a oceňovanie demokracie a rozmanitosti. Tieto programy by mali poskytovať priestor a príležitosti dozvedieť sa o demokratickej angažovanosti a zažiť ju, a to ako súčasť skupiny, ako aj individuálne, pričom by sa mal zabezpečiť prístup pre všetkých mladých ľudí, najmä tých, ktorí majú menej príležitostí. Mali by sa posilniť najmä mládežnícke organizácie a mládežnícke iniciatívy, ktoré sú vyjadrením schopnosti mladých ľudí sami sa organizovať, v ich schopnosti podporovať toto úsilie.

20. Presadzovali vzdelávanie v oblasti demokracie a ľudských práv vo všetkých sektoroch a na všetkých úrovniach vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania; a podporovali úzku a trvalú spoluprácu v týchto otázkach naprieč odvetviami. Osobitná pozornosť by sa mala venovať výchove k aktívnemu občianstvu a výchove k demokracii, a to zvážením širokej škály postupov a vzdelávacích prostredí a podporou rozvoja kľúčových občianskych kompetencií, ako sa stanovuje v odporúčaní Rady o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie⁴ a v odporúčaní Rady o podpore spoločných hodnôt, inkluzívneho vzdelávania a európskeho rozmeru výučby⁵.
21. Umožnili mladým ľuďom reagovať na potenciál a výzvy digitalizácie a zúčastňovať sa na online komunikácii aktívnym a sebareflexívnym spôsobom⁶. Na tento účel sa musí podporovať predovšetkým digitálna a mediálna gramotnosť mladých ľudí a osôb, ktoré ich podporujú (napr. pracovníci s mládežou, učitelia), najmä schopnosť vyrovnávať sa s nadmerným množstvom informácií, dezinformáciami, nenávisťnými prejavmi a inými formami škodlivého obsahu. Osobitný dôraz by sa mal klásť na poskytovanie vhodných podporných nástrojov, ako aj na zabezpečenie vysokej úrovne kvality inteligentných riešení v oblasti práce s mládežou a digitálnych participatívnych procesov. Pre všetkých mladých ľudí, najmä mladých ľudí s obmedzenými príležitosťami, sa musí zabezpečiť bezbariérový prístup k digitálnym médiám.
22. Uznali osobitný záujem a aktívnu občiansku angažovanosť mladých ľudí v záležitostiach, ako je environmentálna, sociálna a hospodárska udržateľnosť, ľudské práva, medzigeneračná rovnosť, rodová rovnosť a vplyv digitalizácie, a aktívne ich podporovali v ich úsilí o formovanie príslušných politických a sociálnych procesov. Malo by sa podporovať najmä zapojenie mladých ľudí na miestnej úrovni, napríklad v študentských radách, miestnych mládežníckych organizáciách alebo mládežníckych iniciatívach.

⁴ Odporúčanie Rady o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie (Ú. v. EÚ C 189, 4.6.2018, s. 1).

⁵ Odporúčanie Rady o presadzovaní spoločných hodnôt, inkluzívneho vzdelávania a európskeho rozmeru výučby (Ú. v. EÚ C 195, 7.6.2018, s. 1).

⁶ Závěry Rady o inteligentnej práci s mládežou (Ú. v. EÚ C 418, 7.12.2017, s. 2) a závěry Rady o digitálnej práci s mládežou (Ú. v. EÚ C 414, 10.12.2019, s. 2).

23. Primerane presadzovali a podporovali dostupné fyzické a digitálne štruktúry práce s mládežou a inteligentné riešenia v oblasti práce s mládežou, najmä v dôsledku opatrení na zamedzenie šírenia ochorenia COVID-19, s cieľom poskytnúť mladým ľuďom slobodné, otvorené a bezpečné priestory a príležitosti na osobný rozvoj.

VYZÝVAJÚ ČLENSKÉ ŠTÁTY A EURÓPSKU KOMISIU, ABY V RÁMCI SVOJICH PRÍSLUŠNÝCH PRÁVOMOCÍ A NA PRIMERANÝCH ÚROVNIACH S NÁLEŽITÝM OHĽADOM NA ZÁSADU SUBSIDIARITY

24. Ďalej rozvíjali účasť mladých ľudí na politických procesoch v súlade s uznesením Rady o podpore politickej účasti mladých ľudí na demokratickom živote v Európe⁷, a tým ďalej posilňovali zmysluplnú a udržateľnú účasť všetkých mladých ľudí na rozhodovacích procesoch na všetkých úrovniach.
25. V relevantných prípadoch zabezpečili, aby boli politické procesy a rozhodnutia na všetkých úrovniach prístupné, transparentné a pochopiteľné, a to prostredníctvom využívania informácií a komunikácie spôsobom vhodným pre mládež. Súčasťou toho by malo byť najmä poskytovanie spätnej väzby mladým ľuďom o výsledkoch procesov účasti mládeže. Informácie sa musia šíriť cielene, aby sa dostali ku všetkým mladým ľuďom bez ohľadu na prostredie, v ktorom žijú. Mali by sa vypracovať vhodné komunikačné stratégie na európskej úrovni v spolupráci s mládežníckymi informačnými sieťami a inými zainteresovanými stranami v oblasti mládeže, ako je Európska agentúra pre informácie a poradenstvo pre mládež a sieť Eurodesk.
26. Predstavili a presadzovali koncepcie demokratického povedomia a demokratickej angažovanosti pre mladých ľudí ako pokračujúcu a kľúčovú súčasť práce s mládežou a uznali sektor práce s mládežou ako vhodný priestor na poskytovanie príležitostí pre mladých ľudí na ich rozvoj a prispievanie k demokratickej spoločnosti. To zahŕňa zabezpečenie vhodných rámcových podmienok a primeraných finančných zdrojov na všetkých úrovniach v rámci existujúcich štruktúr, ako aj zvýšenú tematickú odbornú prípravu, zručnosti a kvalifikácie pre pracovníkov s mládežou.

⁷ Uznesenie Rady o podpore politickej účasti mladých ľudí na demokratickom živote v Európe (Ú. v. EÚ C 417, 15.12.2015, s. 10).

27. Podporovali ďalší rozvoj a prepracovanie prístupov k zvyšovaniu demokratického povedomia a demokratickej angažovanosti mladých ľudí. Tieto môžu vychádzať z existujúcich koncepcií pedagogiky⁸ a demokracie, aktívneho občianstva a vzdelávania/odbornej prípravy v oblasti ľudských práv, ako aj z práce Rady Európy a organizácií občianskej spoločnosti v tejto oblasti. Tieto prístupy by sa mali odovzdávať odborníkom z praxe prostredníctvom pravidelných programov odbornej prípravy a môžu slúžiť ako inšpirácia pre prax programov EÚ pre mládež alebo rozvoj rámca založeného na kompetenciách pre formálne a neformálne vzdelávanie a odbornú prípravu v oblasti práce s mládežou⁹. Mali by sa vytvoriť aj príležitosti na vzájomné vzdelávanie v rámci sektora práce s mládežou, a to medzi odborníkmi z praxe, akademikmi, tvorcami politík a mladými ľuďmi, ako aj medzi sektormi.

VYZÝVAJÚ EURÓPSKU KOMISIU, ABY

28. Zohľadnila záujmy mladých ľudí a ich demokratickú angažovanosť ako prierezovú otázku v európskych procesoch a programoch, ako je Konferencia o budúcnosti Európy, akčný plán digitálneho vzdelávania alebo európsky vzdelávací priestor, a pri vykonávaní príslušných platných programov EÚ, Európskej zelenej dohody, Európskeho piliera sociálnych práv a Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj, a to v posilnenej spolupráci s Radou Európy.
29. Zdôrazňovala výskumné činnosti a nástroje na zhromažďovanie dôkazov, ktorými sa analyzuje vplyv programov financovaných EÚ na podporu demokratického povedomia a demokratickej angažovanosti mladých ľudí.
30. Posilnila európske činnosti s partnerskými krajinami financované z programov EÚ s cieľom ďalej podporovať demokratické povedomie a demokratickú angažovanosť mladých ľudí a pokračovať v rozvíjaní práce s mládežou prostredníctvom spolupráce a výmeny.

⁸ Najmä pojmy kritická a emancipačná pedagogika.

⁹ Závety Rady o vzdelávaní a odbornej príprave pracovníkov s mládežou (Ú. v. EÚ C 412, 9.12.2019, s. 12).

VYZÝVAJÚ VŠETKÝCH AKTÉROV ZAPOJENÝCH DO ČINNOSTÍ EURÓPSKEJ SPOLUPRÁCE V OBLASTI MLÁDEŽE, ABY SA USILOVALI

31. Pri vykonávaní programov financovania v rámci programu Erasmus+ a iniciatívy Európskeho zboru solidarity klásť dôraz na otázky, ako sú európske hodnoty a identita, demokracia, akceptovanie rozmanitosti, ľudské práva, rodová rovnosť, ochrana menšín, kritické myslenie, nové formy účasti a občianska aktivita. Mal by sa zabezpečiť inkluzívny a otvorený prístup, jednoduché postupy a primerané zdroje pre projekty, ktoré môžu mladým ľuďom ponúknuť možnosť iniciovať, prispieť a vyjadriť svoj názor. Tieto skutočnosti by sa mali zohľadniť najmä v prípade špecializovaných opatrení týkajúcich sa účasti a solidarity.
 32. Zabezpečiť, aby programy EÚ pre mládež zohľadňovali potreby, záujmy a rozmanitosť mladých ľudí. Súčasťou toho sú ľahko dostupné informácie o financovaní komunikované formou vhodnou pre mládež, podpora vlastných projektových iniciatív mladých ľudí a zohľadnenie organizátorov programov a ich potrieb. Programy by prípadne mali byť schopné dosiahnuť zlepšenia, ktoré kladú ešte väčší dôraz na iniciatívu mladých ľudí, a tým aj na ich demokratickú angažovanosť a skúsenosti.
-

Referenčné dokumenty

Pri prijímaní týchto záverov Rada a zástupcovia vlád členských štátov zasadajúci v Rade berú na vedomie tieto dokumenty:

- Uznesenie Rady o rámci pre európsku spoluprácu v oblasti mládeže: stratégia Európskej únie pre mládež na roky 2019 – 2027 (Ú. v. EÚ C 456, 18.12.2018, s. 1)
- Uznesenie Rady o podpore politickej účasti mladých ľudí na demokratickom živote v Európe (Ú. v. EÚ C 417, 15.12.2015, s. 10)
- Závery Rady o mládeži v rámci vonkajšej činnosti (8629/20)
- Závery Rady o mediálnej gramotnosti v neustále sa meniacom svete (Ú. v. EÚ C 193, 9.6.2020, s. 23)
- Závery Rady o vzdelávaní a odbornej príprave pracovníkov s mládežou (Ú. v. EÚ C 412, 9.12.2019, s. 12)
- Závery Rady o digitálnej práci s mládežou (Ú. v. EÚ C 414, 10.12.2019, s. 2)
- Odporúčanie Rady o presadzovaní spoločných hodnôt, inkluzívneho vzdelávania a európskeho rozmeru výučby (Ú. v. EÚ C 195, 7.6.2018, s. 1)
- Odporúčanie Rady o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie (Ú. v. EÚ C 189, 4.6.2018, s. 1)
- Závery Rady o inteligentnej práci s mládežou (Ú. v. EÚ C 418, 7.12.2017, s. 2)
- Závery Rady o úlohe sektora mládeže v rámci integrovaného a medziodvetvového prístupu k prevencii násilnej radikalizácie mladých ľudí a k boju proti takejto radikalizácii (Ú. v. EÚ C 213, 14.6.2016, s. 1)

- Parížska deklarácia ministrov školstva členských štátov Európskej únie zo 17. marca 2015 o podpore občianstva a spoločných hodnôt, akými sú sloboda, tolerancia a nediskriminácia prostredníctvom vzdelávania
- Dohovor OSN o právach dieťaťa z 20. novembra 1989
- Európska komisia: Rýchly prieskum Eurobarometra 478 – Ako vybudujeme silnejšiu a jednotnejšiu Európu? Názory mladých ľudí, marec 2019¹⁰
- Európsky parlament: Štúdia – Zmenšujúci sa priestor pre občiansku spoločnosť: reakcia EÚ, 2017¹¹
- Odporúčanie CM/Rec(2010)7 prijaté Výborom ministrov Rady Európy určené členským štátom týkajúce sa Charty Rady Európy o vzdelávaní pre demokratické občianstvo a vzdelávaní o ľudských právach
- Rada Európy: Referenčný rámec kompetencií pre demokratickú kultúru: Zväzok 1 – Kontext, koncepcie a model, 2018¹²

¹⁰<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKey/86162>

¹¹[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/578039/EXPO_STU\(2017\)578039_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/578039/EXPO_STU(2017)578039_EN.pdf)

¹² <https://rm.coe.int/prems-008318-gbr-2508-reference-framework-of-competences-vol-1-8573-co/16807bc66c>